

تجلی چهارگانه حقیقت ولایت در دعای عرفه امام سجاد(ع)

امام سجاد(ع) در دعای عرفه خود، چهار مقام توحید، رسالت نبی اکرم(ص)، ولایت ائمه اطهار(ع) و مقام تابعین اهل بیت(ع) را تجلی حقیقت ولایت می‌دانند که این چهارمی، عالی‌ترین دلیل برای اثبات حقانیت ولایت فقیه، علاوه بر ادله فقهی اقامه شده، است.

امام سجاد(ع) در دعای عرفه خود، چهار مقام توحید، رسالت نبی اکرم(ص)، ولایت ائمه اطهار(ع) و مقام تابعین اهل بیت(ع) را تجلی حقیقت ولایت می‌دانند که این چهارمی، عالی‌ترین دلیل برای اثبات حقانیت ولایت فقیه، علاوه بر ادله فقهی اقامه شده، است.

آیت‌الله سیدمحمد قائم مقامی، قرآن‌پژوه، نویسنده و مدرس حوزه و دانشگاه، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، درباره روز عرفه گفت: همان گونه که می‌دانیم، عرفه از ریشه 171#&عرف؛ و هم‌ریشه با معرفت و عرفان است و به نظر می‌آید که در طول سال، روز نهم ذی‌حجه به معرفت اختصاص پیدا کرده است، هر چند عکس آن صادق نیست و معرفت فقط به این روز اختصاص ندارد.

عرفه و عرفات، زمان و مکان دستیابی به اوج قله معرفت

آیت‌الله قائم مقامی با اشاره به نسبت نام عرفه با مکان اصلی مرتبط با این روز، گفت: عرفات نیز با عرفه و معرفت و عرفان هم‌ریشه است، بنابراین روز نهم ذی‌حجه و زمین عرفات زمان و مکانی است که انسان در آن به مقام معرفت می‌رسد.

برآمدن به قله عرفان از طریق وقوف و اعتراف

وی جنبه شاخص و برجسته شده در این روز و ادعیه وارد شده در آن را دستیابی به معرفت از طریق اعتراف دانست و اظهار کرد: اعتراف همان عقیده است و عقیده نوعی اعتراف به حقیقت. در واقع فرآیند معرفت با اعتراف آغاز می‌شود و در حالی که عرفان به عنوان سوی نهایی معرفت، پذیرش حقیقت در دیدار آن با چشم باطن است، عقیده که به نوعی گام نخست محسوب می‌شود، اعتراف به حقیقتی است که گرچه هنوز باطن آن را شهود نکرده‌ایم، ولی اجمالاً می‌دانیم که حق است.

به اعتقاد بنده علاوه بر ادله فقهی اقامه شده برای اثبات حقانیت ولایت فقیه، عالی‌ترین دلیل همین دعای عرفه امام سجاد(ع) است که امام معصوم(ع) در اینجا بر شیعیان صلوات می‌فرستد و از خداوند می‌خواهد که با آنان باشد و آنان با او باشند آیت‌الله قائم مقامی این اعتراف را اعتراف به ذات اقدس احدیت و خیر محض بودن آن، اعتراف به جهان آخرت و اعتراف به تقصیر و گناه انسان دانست و عنوان کرد: مقام این اعتراف، مقام عقیده است و اگر اعتراف به این عقاید صادقانه و خالصانه باشد، با پیوستن به عمل از طریق عزم و تصمیم، این اعتراف به معرفت و عرفان منجر و متصل خواهد شد و این گونه است که از طریق اعتراف در عرفه و عرفات، می‌توان به اوج قله نشان‌گذاشته شده زمان و مکان در عرفان برآمد و آن چه را در ابتدا نادیدنی بوده، به دیده حقیقت دید.

وی با اشاره به این که وقوف یکی از اعمال بسیار بزرگ حج و آغاز جریان رسمی مناسک حج است، گفت: وقوف یا مستقر شدن در سرزمین عرفات به قصد قربت، عملی ضروری و واجب بر حجاج است که همین جریان به اصطلاح اعتراف و معرفت را دربر می‌گیرد و به صورت دعا و مناجات ظاهر می‌شود؛ دعا و نیایش و مناجاتی که به تعبیر ائمه(ع)، 171#&مخ عبادت؛ و محور اصلی و مرکز اصلی بندگی است و در این جاست که معرفت و بندگی خداوند با دعا در پیشگاه خداوند تبارک و تعالی به اوج می‌رسد.

جلوه‌های اوج تواضع انسان در پیشگاه خداوند در دعای عرفه امام حسین(ع)

آیت‌الله قائم مقامی در ادامه این گفت‌وگو با اشاره به ادعیه وارده در این روز گفت: دو دعا از دعاهای مروی از ائمه اطهار(ع) برای این روز از زیباترین و بلندترین و عالی‌ترین مضامین برخوردارند که یکی از وجود پربرکت امام حسین(ع) و دیگری از وجود مقدس امام سجاد(ع) به دست ما رسیده است که هر دو در نهایت کمال و بلندی مقام و مضمون قرار دارند.

فرآیند معرفت با اعتراف آغاز می‌شود و در حالی که عرفان به عنوان سوی نهایی معرفت، پذیرش حقیقت در دیدار آن با چشم باطن است، عقیده که به نوعی گام نخست محسوب می‌شود، اعتراف به حقیقتی است که گرچه هنوز باطن آن را شهود نکرده‌ایم ولی اجمالاً می‌دانیم که حق است

وی با اشاره به دعای عرفه اباعبدالله(ع) که مضامین عالی آن در میان ادعیه زبانزد است، عنوان کرد: ذیلی برای دعای عرفه امام حسین(ع) ذکر شده و به آن ملحق شده است، اما ما مطمئن هستیم که این ذیل از امام حسین(ع) است، چرا که کسی جز ایشان

نمی‌توانسته این گونه به غایت عرفانی سخن بگوید، آن چنان که می‌خوانیم «الهی انا الفقیر فی غنایی فکیف لاکون فقیراً فی فقری. الهی انا الجاهل فی علمی فکیف لاکون جهولاً فی جهلی؛ خدایا من در عین دارایی فقیرم، پس چگونه در ناداری خود فقیر نباشم. خدایا من آنگاه که عالمم نیز جاهلم چه برسد به جایی که جاهل باشم.؛ و این اوج تواضع انسان در پیشگاه خداست که يك فرد معصوم آن را بیان کرده و آموزش می‌دهد.

بیان سلسله ولایت در چهار مقام تجلی آن در دعای عرفه امام سجاد(ع)

آیت‌الله قائم مقامی با اشاره به دعای منقول از امام سجاد(ع) گفت: امام(ع) در دعای خود که در صحیفه آمده، حقیقت ولایت را در چهار مقام تجلی آن بیان و توصیف می‌کنند. در مقام اول یا مقام توحید به تفصیل اوصاف خداوند را ذکر کرده و ذات اقدسیت الهی را ستایش می‌کنند. مقام دوم، مقام رسالت است که در واقع تجلی ولایت خداوند در مقام پیامبر اکرم(ص) و مقام رسالت ایشان است و در این دعا امام سجاد(ع)، به ذکر اوصاف پیامبر(ص) و صلوات بر ایشان می‌پردازد. مقام سوم مقام ائمه اطهار(ع) و ولایت الهی منتقل شده از پیامبر(ص) به ایشان به عنوان جانشینان معصوم، منصوب و منصوص ایشان هستند و وصف امام سجاد(ع) از ائمه معصومین(ع) با نکته جالب توجه صلوات بر امام زمان(عج) همراه است. مقام چهارم نیز مقام تابعین اهل بیت(ع) و ولایتی که بعد از ائمه اطهار(ع) و به برکت تبعیت از ائمه(ع) در شیعه و شیعیان کامل تجلی می‌کند و ظاهر می‌شود، است.

وی این اشاره و بیان امام سجاد(ع) را بسیار مهم دانست و عنوان کرد: من توصیه می‌کنم که حضرات اهل علم و فضلا و محققین و متدینین به خصوص به این دعای امام سجاد(ع) در صحیفه توجه کنند و بخش اول آن را که نشان دهنده این امر است که علاوه بر پیامبر(ص) و ائمه اطهار(ع) اگر کسی به مقام تبعیت اهل بیت(ع) برسد و تابع کامل و فانی در اهل بیت(ع) باشد، او نیز دارای مقام و دارای ولایت است، مورد بررسی جدی قرار دهند.

دعای عرفه امام سجاد(ع)؛ مستند اعتقادی و کلامی ولایت فقیه و عالی‌ترین دلیل آن

وی این بیان را مستند اعتقادی و کلامی ولایت فقیه دانست و گفت: به اعتقاد بنده علاوه بر ادله فقهی اقامه شده برای اثبات حقانیت ولایت فقیه، عالی‌ترین دلیل همین دعای عرفه امام سجاد(ع) است که امام معصوم(ع) در اینجا بر شیعیان صلوات می‌فرستد و از خداوند می‌خواهد که با آنان باشد و آنان با او باشند.

آیت‌الله قائم مقامی در پایان گفت: انشاء الله همه ما بتوانیم با تنبه و تذکر و به جای آوردن مناسک وارد شده در این شب و روز بهره مناسبی از آن ببریم و از برکت آن، جلوات معرفتی ویژه برای همگان ظاهر شود.